

Reykjavíkurborg

mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa

Reykjavík, 3. ágúst 2021

R19100342

670

ep

Nefndir og ráð Reykjavíkurborgar

Tillaga stýrihóps um innleiðingu íbúaráða - drög til umsagnar

Stýrihópur um innleiðingu íbúaráða hefur nú lokið störfum. Tilraunaverkefni um nýtt fyrirkomulag íbúaráða hefur verið starfrækt síðan 2. maí 2019, þegar nýtt og endurskoðað fyrirkomulag um íbúaráð var samþykkt í borgarstjórn. Tóku þá íbúaráðin við af hverfisráðunum með ýmiskonar breytingum. Nú er svo komið að tilraunaverkefninu er að ljúka. Í kjölfar víðtæks samráðsferils hefur stýrihópurinn mótað tillögu sem byggir á því að íbúaráðin verði áfram starfandi með eftirfarandi breytingum á fyrirkomulagi.

Allir borgarbúar eru hvattir til að kynna sér tillögu stýrihóps um innleiðingu íbúaráða og senda athugasemdir og umsagnir í gegnum Betri Reykjavík.

Óskað er umsagnar frá eftirfarandi nefndum og ráðum Reykjavíkurborgar. Frestur til að skila inn umsögnum rennur út miðvikudaginn 1. september næstkomandi.

Virðingarfyllt

Elísabet Pétursdóttir

Afrit:

Íbúaráð

Mannréttinda-, nýsköpunar- og lýðræðisráð

Menningar-, íþróttar- og tómstundaráð

Skóla- og frístundaráð

Skipulags- og samgönguráð

Umhverfis- og heilbrigðisráð

Velferðarráð

Öldungaráð

Fjölmeningarráð

Aðgengis- og samráðsnefnd í málefnum fatlaðs fólks

Hjálagt:

Tillaga stýrihóps um innleiðingu íbúaráða - drög til umsagnar

Tillaga stýrihóps um innleiðingu íbúaráða – drög til umsagnar

Inngangur

Stýrihópur um innleiðingu íbúaráða hefur nú lokið störfum. Tilraunaverkefni um nýtt fyrirkomulag íbúaráða hefur verið starfrækt síðan 2. maí 2019 þegar nýtt og endurskoðað fyrirkomulag um íbúaráð var samþykkt í borgarstjórn. Tóku þá íbúaráðin við af hverfisráðunum með ýmiskonar breytingum. Nú er svo komið að tilraunaverkefninu er að ljúka. Í kjölfar víðtæks samráðsferils hefur stýrihópurinn mótað tillögu sem byggir á því að íbúaráðin verði áfram starfandi með neðangreindum breytingum á fyrirkomulagi.

Forsaga málsins

Árið 2016 gerði Innri endurskoðun úttekt á hverfisráðunum sem byggði meðal annars á viðhorfskönnun þeirra er best þekktu til starfsemi hverfisráða. Meginskilaboðin voru að innan þáverandi fyrirkomulags hafi hverfisráðin haft of óskýrt hlutverk, ekki verið nægilega sýnileg og of áhrifalítill. Flest þeirra er afstöðu tóku lýstu vilja til þess að efla hverfisráðin og kölluðu í því skyni eftir breytingum.

Til að meta hvernig æskilegt væri að standa að slíkum breytingum var skýrsla um framtíðarsýn hverfisráða unnin og gefin út árið 2018 á vettvangi stjórnkerfis- og lýðræðisráðs (sem nú hefur verið sameinað í ráðið mannréttinda-, nýsköpunar- og lýðræðisráð) með þeim markmiðum að styrkja þau, auka við valddreifingu og valdeflingu íbúa í lýðræði borgarinnar.

Aðgerðir sem skýrslan mælir með að ráðast í er meðal annars að breyta skipun ráðanna og tengja ráðin betur við borgarstjórn og íbúa úti í hverfunum, að styrkja hlutverk ráðanna í upplýsingamiðlun og samráði við íbúa hverfanna, að ráðin fái aukna ábyrgð við mótun nærþjónustu, að ráðin hafi aukið forræði gagnvart útteilingu fjármagns og að ráðin verði betur tengd við miðlægar stofnanir.

Í meirihlutasáttmála Samfylkingar, Viðreisnar, Pírata og Vinstri grænna frá árinu 2018 kemur fram að hverfisráðin verði endurskoðuð með skilvirkni, eflingu lýðræðis og bætt samstarf við íbúa að leiðarljósi. Við upphaf kjörtímabilsins var stýrihópur skipaður um endurskipulagningu og framtíðarskipan fyrir hverfisráð sem skilaði skýrslu og tillögum að fyrirkomulagi tilraunaverkefnis sem var samþykkt í borgarstjórn vorið 2019 og er grunnurinn að núverandi fyrirkomulag íbúaráða. Sá stýrihópur hélt opna samráðsfundi í öllum hverfum haustið 2018, kallaði eftir hugmyndum íbúa á opinni samráðsgátt og hélt samráðsfundi með stjórnsýslunni. Í því samráðsferli komu fram athugasemdir sem tónuðu vel við áherslur skýrslu um framtíðarsýn fyrir hverfisráð.

Ákveðið var í tillögum um tilraunaverkefni um íbúaráð (hér eftir vísað til sem *núverandi fyrirkomulag*) sem samþykkt var vorið 2019 að breyta nafni hverfisráða í íbúaráð. Í núverandi

fyrirkomulagi íbúaráða hefur verið komið til móts við áherslur er komu fram í niðurstöðu úttektar Innri endurskoðunar og skýrslu um framtíðarsýn fyrir hverfisráð, sem og þess samráðsferils sem fram fór í tengslum við undirbúning fyrirkomulagsins.

Skipun ráða hefur verið breytt á þann veg að nú er það ekki svo að flokkar í borgarstjórn skipi þar alla fulltrúa eins og var í tilfalli hverfisráða heldur hafa ráðin verið betur tengd við hverfin með einum fulltrúa skipuðum úr íbúasamtökum, einum fulltrúa skipuðum úr foreldrafélögum og einum slembivöldum fulltrúa. Komið hefur verið til móts við beiðni um betri tengingu inn í borgarstjórn með því að hafa kröfu um að í ráðunum sitji tveir kjörnir fulltrúar, þar af helst einn borgarfulltrúi. Hefur það gengið eftir að í öllum íbúaráðum hafa borgarfulltrúar setið á kjörtímabilinu.

Í núverandi hlutverki íbúaráða er kveðið á um hlutverk þeirra innan upplýsingamiðlunar og samráðs við hverfin. Að auki var ákveðið að opna fundina sem styrkir þetta fyrirkomulag, þá hafa íbúar tækifæri til að hlusta á umræðu og kynningar og koma sínum sjónarmiðum á framfæri með beinum hætti. Ráðin eru nú skilgreindur og virkur samráðsvettvangur fyrir hinar ýmsu ákvarðanir sem tengjast hverfunum og hafa þau fengið til umsagnar og umfjöllunar stór mál er varða hverfin og hafa þeirra umsagnir skipt verulegu máli við niðurstöður ákvarðana. Þar að auki var opnað á tækifæri fagraða til að bjóða ráðunum eða fulltrúum þeirra á sinn fund undir liðum er varðar hverfin. Nýtilkomnu bakhópar ráðanna þar sem sitja fulltrúar helstu starfsemi innan hverfanna eru einnig til þess fallnir að styðja við upplýsingamiðlun út í hverfin og hlutverk ráðanna sem tengiliður íbúa í hverfum inn í miðlæga stjórnsýslu. Hefur þó vantað að vissu leyti upp á betra utanumhald um bakhópana sem lagt er til að koma til móts við í neðangreindri tillögu að breytingum.

Ráðin hafa umboð til að starfa sem ráðgjafaráð fyrir menningar- og félagshús svæðisins, svo sem bókasöfn og félagsmiðstöðvar, til að taka þátt í að þróa þessi hús áfram á hátt sem nýtist íbúum sem best. Er þetta liður í því að auka aðkomu ráðanna enn fremur að mótun nærþjónustu við íbúa sem hægt er að nýta eftir áhuga ráðanna og þörf innan hvers hverfis. Haldið er utan um góð tengsl við þjónustumiðstöðvar og mikið af nærþjónustu hverfanna með því að hafa tengilið þjónustumiðstöðva í góðu sambandi við öll ráð. Lagt er til að styrkja tengslin við þjónustumiðstöðvar og starfsemi hverfanna enn frekar með því að skilgreina betur hlutverk starfsfólks þjónustumiðstöðva, sem gegna hlutverki félagsauðsfulltrúa, gagnvart íbúaráðunum í neðangreindri tillögu að breytingu.

Varðandi aðkomu ráðanna að nýtingu og útdeilingu fjármagns þá útdeila ráðin innan núverandi fyrirkomulags úr hverfisþottum. Hafa ráðin gegnt lykilhlutverki við útdeilingu styrkja vegna COVID út í hverfin. Þar að auki hefur verið bætt við að tryggja þeirra aðkomu að fjárfestinga- og viðhaldsáætlun hverfanna. Er þessi nýjung skilvirk leið til að auka aðkomu ráðanna að nýtingu fjármagns og þróun borgarinnar og hefur þetta borið talsverðan árangur hvað varðar að koma til leiðar áherslum íbúaráðanna innan fjárfestingaáætlunar. Lagt er til í neðangreindri tillögu að breytingum að leita leiða til að auka yfirsýn ráðanna yfir það sem fyrirhugað er að gera svo þau geti skilað markvissari ábendingum.

Sú breyting var gerð með núverandi fyrirkomulagi að miðlægur starfsmaður heldur utan nú utan um ráðin í stað mismunandi starfsmanna úti í þjónustumiðstöðvunum. Þetta hefur styrkt tengsl ráðanna inn í miðlægar stofnanir og miðlæga stjórnsýslu meðal annars með skýrari samskiptaleiðum og sneggri svörum. Einnig hefur þetta stutt við samræmt utanumhald um ráðin og hefur almennt gefist mjög vel. Þó hefur verið bent á að gott væri að styrkja enn betur tengslin út í hverfin og við þá starfsemi sem þar fer fram og því er lagt til að fá einnig inn starfsfólk þjónustumiðstöðva sem gegna hlutverki félagsauðsfullrúa með virkari hlutverk gagnvart ráðunum. Þetta getur einnig virkað sem stuðningur við miðlægan starfsmann sem hefur í núverandi fyrirkomulagi haft mjög umfangsmikil verkefni á sínu borði.

Niðurstöður

Núverandi fyrirkomulag íbúaráða er um margt gott og hefur að mörgu leyti gengið mjög vel. Það hefur tekist ágætlega að koma til móts við þær áherslur sem komu fram í samráðsferli og á undirbúningsstigum málsins. Við erum á réttri leið en það tekur vissulega tíma að þróa áfram þroskaða lýðræðismenningu bæði innan stjórnkerfis Reykjavíkurborgar og meðal íbúa í hverfum þar sem meðvitund er um þá rödd sem íbúaráðin hafa og þau áhrif sem ráðin geta haft og ættu að hafa. Lagt er til að halda núverandi fyrirkomulagi íbúaráða en gera eftirfarandi breytingar á því fyrirkomulagi til að sníða af þá annmarka sem komið hafa fram við framkvæmd tilraunaverkefnisins og í því samráði sem viðhaft hefur verið við íbúa í hverfum, íbúaráðin sjálf sem og starfsfólk.

Tillaga stýrihóps um innleiðingu íbúaráða

Stýrihópur um innleiðingu íbúaráða leggur í kjölfar tilraunaverkefnisins til að eftirfarandi breytingar verði gerðar á fyrirkomulagi íbúaráða sem samþykkt var í borgarstjórn Reykjavíkur 2. maí 2019:

1) Fjöldi íbúaráða

Stýrihópurinn leggur til að íbúaráði Miðborgar og Hlíða verði skipt í tvö íbúaráð, það er að segja í Íbúaráð Miðborgar og Íbúaráð Hlíða. Þetta er í samræmi við ábendingar sem upp komu í samráðsferli en gert er ráð fyrir að þessi tvö nýju ráð verði skipuð á sama hátt og önnur íbúaráð. Þar með er gert ráð fyrir að íbúaráðin verði tíu í stað níu og að þau endurspegli þar með samþykktu hverfaskipan Reykjavíkurborgar. Stýrihópurinn leggur til að breytingin taki gildi í upphafi næsta kjörtímabils, 14. júní 2022. Að sama skapi leggur stýrihópurinn til að borgarráð samþykki að framlengja umboð starfandi íbúaráða út yfirstandandi kjörtímabil.

Greinargerð:

Stýrihópurinn telur mikilvægt að tillagan fái skoðun í virku samráðsferli fagráða og íbúaráða á vegum borgarinnar auk opins samráðs. Ekki er talið raunhæft að því verði lokið fyrr en á haustmánuðum. Í beinu framhaldi þarf að gera ráð fyrir tíma til að kynna tillögur að breytingum og leggja fram samþykktar á vettvangi borgarráðs. Að lokinni samþykkt væri unnt að láta kjósa ný íbúaráð sem myndu taka til starfa í október/nóvember í fyrsta lagi. Reynslan sýnir að það tekur ný ráð marga mánuði að komast inn í starfið og ekki er talið gagnlegt að fara þessa leið. Er því brugðið á það ráð að láta núverandi ráð starfa áfram og hefja næsta kjörtímabil með því að kjósa 10 íbúaráð.

2) Skipun fulltrúa

Stýrihópurinn leggur til að skipunartími fulltrúa íbúasamtaka og foreldrafélaga verði tvö ár.

Hlutverk og verkefni stjórnýslunnar – starfsemi íbúaráða

Inn í kerfið

Gert er ráð fyrir því að málefni íbúaráðanna verði áfram búinn staður á mannréttinda- og lýðræðisskrifstofu. Með því er hægt að tryggja samræmingu á milli starfsemi og virkni íbúaráðanna, eftirfylgni við ákvarðanir ráðanna innan stjórnýslunnar auk þess sem hægt er að tryggja þekkingu á starfi íbúaráða innan stjórnýslu borgarinnar.

Út í hverfið

Til að halda góðum tengslum við íbúa og starfsemi hverfanna og tryggja gott samstarf við þjónustumiðstöðvar borgarinnar er lagt til að félagsauðsfulltrúi á hverri þjónustumiðstöð beri ábyrgð á eftirfarandi verkefnum gagnvart íbúaráðunum, í samvinnu við formenn íbúaráða:

- Hafi umsjón með samskiptum við fulltrúa grasrótarsamtaka í íbúaráðinu og þar á meðal öll samskipti vegna breytinga á skipunum í ráðið.
- Hafi umsjón með samskiptum við slembivalda fulltrúa.
- Hafi umsjón með samskiptum við bakhóp og bakhópsgerð auk þess að boða og halda fundi bakhópa með íbúaráðum.
- Fari með hlutverk tengiliðar við þjónustumiðstöðina og sitji fundi íbúaráða með *málfrelsi og tillögurétt*.
- Boði og haldi fundi íbúaráða í þriðja hvert skipti í stað miðlægs starfsmanns íbúaráða. Í því felst m.a.:
 - Gera dagskrá, undirbúa og boða fund íbúaráðs .
 - Bera ábyrgð á öll samskiptum vegna fundarins.
 - Rita fundargerð.

3) Hlutverk og verkefni íbúaráða – Tengsl við hverfisverkefni

Íbúaráðin séu meðvituð um hverfisverkefni og vinnu í hverfunum með reglulegum samskiptum við félagsauðsfulltrúa í gegnum formann íbúaráðs hvort sem það er með reglulegum fundum eða minnisblöðum sem lögð yrðu fram í ráðinu.

4) Hlutverk og verkefni íbúaráða/stjórnsýslu - Bætt upplýsingagjöf

Í því skyni að bæta upplýsingagjöf um störf íbúaráða skal hefja kynningarátak til að auka sýnileika íbúaráða gagnvart borgarbúum. Einnig skal kynna tilgang og umgjörð ráðanna og stefnt að markvissara utanumhaldi um upplýsingagjöf á alla kanta. Samræma skal hvernig fundir íbúaráða verði auglýstir bæði á Reykjavík.is og á samfélagsmiðlum og þetta skýrt nánar í verklagsreglum.

5) Verklagsreglur íbúaráða

Með hliðsjón af þessum breytingum verði verklagsreglur íbúaráða endurskoðaðar og svo lagðar fram til samþykktar á vettvangi mannréttinda-, nýsköpunar- og lýðræðisráðs. Markmið þeirra er að tryggja skipulögð og samræmd vinnubrögð í meðferð mála í samræmi við ákvæði samþykktar fyrir íbúaráð Reykjavíkurborgar og samþykkt um stjórn Reykjavíkurborgar og fundarsköp borgarstjórnar. Slíkar verklagsreglur skulu vera rammi um vinnulag og vegvísir um starfið. Að auki skal kveða á um vinnureglur við fjarfundi í verklagsreglum. Skoðað verði að skilgreina einnig skýra verkaskiptingu milli formanna og starfsfólks íbúaráða í verklagsreglum sem yrði unnið að í samráði formanna og starfsfólks.

6) Fundarfyrirkomulag

Gera skal áfram ráð fyrir að fundir íbúaráða verði að jafnaði bæði stað- og fjarfundir og haldnir úti í hverfunum. Lagt er til að skoðað verðir hvort unnt er að nýta fjarfundarfyrirkomulag þannig að gestir fundarins geti einnig tekið fullan þátt í fjarfundinum, ekki bara með athugasemdum við streymi. Meginreglan er sú að ráðsfulltrúar sjálfir verði til staðar í staðfundi. Útvega skal vandaðan færanlegan fjarfundarbúnað fyrir fundi íbúaráðanna í samráði við þjónustu- og nýsköpunarsvið til að tryggja gott hljóð og mynd og aðgengi að íbúaráðsfundum. Að auki annist þjónustu- og nýsköpunarsvið innleiðingu á notkun búnaðar og ráðgjöf þangað til ásættanlegu verklagi hefur verið komið upp.

7) Svör við ábendingum vegna fjárfestinga- og viðhaldsáætlunar

Í kjölfar samþykktar fjárfestinga- og viðhaldsáætlunar fái íbúaráðin svör við sínum ábendingum frá fjármála- og áhættustýringarsviði með upplýsingum um hvaða verkefni sem þau hafi ávarpað í athugasemdum hafi ratað inn í umræddar áætlanir.

8) Sundurliðaðri upplýsingar um skipulagsmál og viðhalds- og fjárfestingaáætlanir

Umhverfis- og skipulagssvið og eignaskrifstofa Fjármála- og áhættustýringarsviðs vinni að því að aðlaga gögn og kynningar um áætlanir þannig að þau séu auðlesnari fyrir einstök

Íbúaráð með því markmiði að miðla sundurliðuðum upplýsingum um hvað standi til í hverju hverfi fyrir sig.

9) Upptökur af kynningum

Til að auka skilvirkni og tryggja aðgengi að upplýsingum en jafnframt koma til móts við álag á starfsfólk er lagt til að skoðaðar verði leiðir innan marka laganna til að fjölga upptökum af kynningum umhverfis- og skipulagssviðs og eftir atvikum öðrum sviðum borgarinnar sem fara fyrir fagráð, annað hvort á meðan kynningum stendur, fyrir eða eftir. Þær upptökur yrðu aðgengilegar íbúaráðsfulltrúum og almenningi og myndu þannig minnka þörf á heimsóknnum starfsfólks í íbúaráð þegar um er að ræða raðkynningar. Íbúaráðin hafa mikinn áhuga á málefnum sem tengjast nærþjónustu við íbúa, sér í lagi er tengist umhverfis- og skipulagssviði, og því er lögð sérstök áhersla á þær kynningar.

10) Fundargögn íbúaráða verði aðgengilegar almenningi

Þau gögn sem eru til umfjöllunar á íbúaráðsfundum skulu gerð aðgengileg almenningi fyrir fundi og birta með fundargerðum eftir fundi.

11) Áfram verði unnið að aðgengilegri upplýsingum um skipulags- og samgöngumál

Umhverfis- og skipulagssvið vinni áfram að auknu aðgengi að skipulagsmálum með aðgengilegri gögnum og útskýringum. Skipulagsgögn eru flókin í eðli sínu og því er mikilvægt að þeim fylgi sem bestar útskýringar svo hinn almenni íbúi skilji.

12) Aðkoma að umferðaröryggisaðgerðum og áætlunum

Haft verði samráð við íbúaráð við undirbúning aðgerða vegna umferðaröryggis og íbúaráðum verði gert kleift að skila sínum ábendingum tímanlega við undirbúning umferðaröryggisáætlana.

13) Fræðsla til fulltrúa í íbúaráðum

Auk þeirrar fræðslu sem kveðið er á um í núverandi fyrirkomulagi verði fulltrúum íbúaráða kynntar þær leiðir sem þeir hafa til að afla sér sjálfir upplýsinga um starfsemi borgarinnar, sér í lagi hvað varðar starfsemi umhverfis- og skipulagssviðis eins og með Borgarvefsjá og það sem kemur fram á skipulag.reykjavik.is.

14) Yfirferð launakjör samráðsnefnda

Samhliða innleiðingu breytinganna verði forsætisnefnd falið að skoða leiðir til að gera breytingar á ákvæðum samþykktar um kjör og starfsaðstöðu kjörinna fulltrúa hjá Reykjavíkurborg þannig að launakjör samráðsnefnda verði samræmd, þ.e. íbúaráða, öldungaráðs, aðgengis- og samráðsnefndar um málefni fatlaðs fólks, fjölmeningarráðs og ofbeldisvarnarnefndar.

15) Núverandi íbúaráð verði starfandi út kjörtímabilið

Þessar breytingar, að fjölgun íbúaráða frátalinni, taki gildi strax eftir samþykkt og íbúaráðin starfi áfram út kjörtímabilið. Við upphaf næsta kjörtímabils verði kosið í ný íbúaráð sem verði þá tíu talsins.

Sjá núverandi fyrirkomulag íbúaráða sem er stefnt að því að haldi gildi sínu með upptöldum breytingum:

https://reykjavik.is/sites/default/files/skjol_borgarstjornarfundur/2_tillogur_hverfisrad.pdf

Sjá samþykkt íbúaráða:

https://reykjavik.is/sites/default/files/samthykkt_fyrir_ibuarad_reykjavikurborgar_18_juni_2019.pdf